

Siyasal toplum mu yargı bürokrasisi mi?

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Evet, Türkiye çeşitli adımlar atarak, çeşitli kesimlerin etkinliğini izleyerek 28 Şubat süreci denen dönemi bir ölçüde de olsa aşmaya çalışıyor. Hiç değilse sivil ve askeri bürokrasinin siyaset, kurumlar ve toplum üstündeki militan tutumunu geri-

letmeye çalışıyor. Bizatihi ordunun da bazı yaklaşımları sonunda bu yolda önemli bir gelişmenin sağlandığından söz edilebilir. Hatta bugün karşı karşıya bulunduğumuz durumun yakın geçmişte ortaya çıkan ve Susurluk gibi, toplumsal çalkantılara neden olan gelişmelerden etkilendiği de öne sürülebilir. Gene de bazı dikkatlere ihtiyacımız var. Ben, iki nokta üstünde durmak istiyorum.

Birincisi şu: Özellikle Susurluk ve 'Refahyol' iktidarının ardından hukuk bürokrasisinin siyasete artık güvenmediği belli. Hukuk bürokrasisi kendi hükümlerini oluşturarak yürümek istiyor. Bir 'temizlenme' sürecinde böyle bir anlayış ve yaklaşıma belli bir toplumsal talep de var. Fakat acaba bu durum son tahlilde de kabul edilebilir bir şey midir?

Bu oldukça hassas bir soru. Hatta bir anlamda

Türkiye'nin başından beri sürdürdüğü arayışlarının en önemli aşaması. Çünkü, Türkiye, hukuk ve yargı arasındaki ayrımları yeterli bir dikkatle yapmasını bilmiyor. Doğrusu kolay bir ayırım da değil bu. Çünkü sonunda 'homo politicus'u esas alan, siyasal topluma geçmiş bir yapıda hukukun (yargının değil) nereye ait olduğu başlı başına bir sorudur. Hele bizde, kamu hukukunun özel hukukla kesiştiği yerin yeterli bir netlikte oluşmaması, bunun tarihsel bir sürece dayanmaması bu sorunu daha da katmerli bir hale getiriyor. Bu açıdan bakınca 'kuvvetler ayrılığı' gibi bir kavram mutlak bir değer olarak ortaya çıkmakla birlikte oldukça 'kalın' çizgili bir gerçeklik olarak tezahür ediyor.

Bugün karşılaştığımız sorun tam da böyle bir kavşakta biçimleniyor. Kendi içinde bağımsız olan, olması gereken yargı siyasal topluma ve onun kurumlarına artık güvenmiyor. Bu yaklaşımda haklıdır; özellikle Susurluk sonrasında ortaya çıkan görüntü yalnız yargının değil bütün toplumun kurumsal siyasete olan güvenini zedelemiştir. Ama bu süreç eğer yargı bürokrasisinin katıksız egemenliği anlamına gelecekse orada biraz daha dikkat harcamak zorunludur. Çünkü, sonunda hukukun kendisi de yargı bürokrasisinden ve yargıdan farklı ve onun üstünde bir şeydir.

Hukuk bürokrasisinin bu kabil bir etkinliği Türkiye'de daha önce de görülmüştür. Türkiye'nin çeşitli dönemlerinde yargı bürokrasisi kendisini yalnız yürütmenin tasallutundan bağımsızlaştırma çabasını gütmekle kalmamış, bütün toplumsal süreçlerin üstünde bir konuma yerleştirme gayreti içine de girmiştir. Ne var ki, tek başına, sadece kendisi olarak ayakta kalamayacağı sanısına kapılan bu bürokrasi her o türden girişimi sonrasında özellikle askeri bürokrasiyle dayanışmayı zorunlu görmüştür. Özellikle 27 Mayıs dönemi böyle bir dönemdir ve hâlâ bu yönden incelenmeye muhtaçtır. Dolayısıyla hukuk bürokrasisinin kendisini siyasal ve sivil toplumla değil öteki bürokrasilerle daha yakın bulduğu bir gelenek için bugün ortaya çıkan oluşumlar dikkatle izlenmelidir.

Bütün bunların gelip dayandığı bir başka ve çok daha vahim bir nokta var: Türkiye'de kurumsal siyasete de 'kuramsal' siyasete de güven bütünüyle yok olmuş durumda. Doğan siyasal boşluk bürokratik oluşumları harekete geçiriyor ve onlar tarafından dolduruluyor. Bu, siyasal toplumun gerilemesi, eğer bir benzetmeyle söylemek gerekirse 'kuvvetler ayrılığı' ilkesinin yürütme adına bozulmasıdır.

Yüzyıllar sonra vardığımız yer bu işte!